

Maailmanmatkat

JIM WOODRINGILLE MAAILMA ON PAHA PAIKKA

Harri Röpötti

Jim Woodring:
Frank
FANTAGRAPHICS

Elokuvaohjaaja Francis Ford Coppola on mielästynyt Jim Woodringin Frank-sarjakuviiin niin paljon, että on kirjoittanut esipuheen kaikki Frankit sisältävään luksuslaitokseen. Coppolalla on vain vaikeuksia kertoa, mistä Frankeissa on kysymys. Eipähän taida olla ainoa.

Frank on jonkinmoinen ihmismäisesti käyttäytyvä yleiseläin, ei mitään erityistä lajia. Hän elää oudossa maailmassa, jossa on muitakin outoja otuksia, kuten hänen ”arkkivihollisensa”

Manhog, siis ihmissika. Sillä (hänellä?) on häntä ja sian kärsä mutta ihmisen raajat, joilla se liikkuu nelinkontin.

Sitten siinä kummassa maailmassa elää jonkinmoinen paholainen, Whim (=oikku), joka saattaa kiusauksiin tai muutoin riivaa asukkeja. Ja Frankilla on seuranaan itseään muistuttava uskollinen ystävä – eläin, joka käyttäytyy suunnilleen kuin koira, paitsi että se pelastaa isäntänsä fiksummin kuin eläimet.

Eli surrealismista on kysymys. Fantasiamaailmassa liihottaa psykedelisiä kotiloita, jotka kai edustavat rikkautta tai muuta runsautta. Frankin maailma on todella outo, mutta silti siellä vallitsee omalaatuinen johdonmukaisuutensa.

Täysin selittämättömät tarinat eivät monia lukijoita kiinnostaisikaan. Frank-tarinat kumminkin viihdyttävät hyvin helposti. Niinpä ne on kannattanut koota komeaksi kovakan-tiseksi 350-sivuiseksi asianmukaisin osin neliväriseksi opukseksi, joka on hienovaraisimmin ja runollisimmin kiehtovaa sarjakuvaa sitten George Herrimanin ja Crazy Katin päivien.

Woodring on erittäin etevä sarjakuvakertaja. tarinat ovat likimain sanattomia. Tekstiä on lähinnä nimissä, loppuhuomautuksissa ja joissakin kylteissä. Mykkäsarjakuvien lukeminen vaatii usein yllättävän tarkkaa keskittymistä, mutta Woodringin

Frank itse.

yksinkertainen ja selkeä kerronta pitää mukanaan luontevasti ja vaivattomasti.

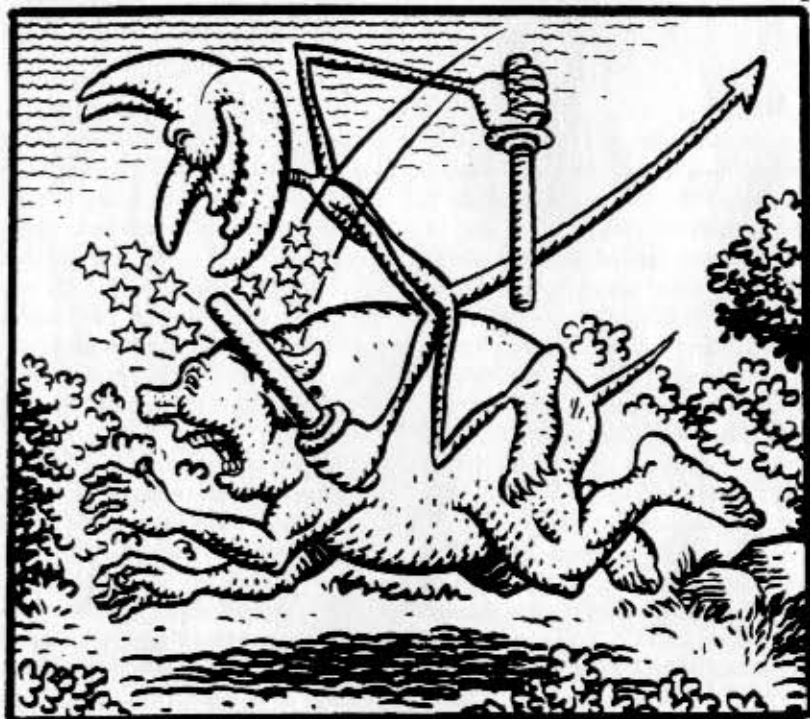
Woodring loi Frankin hahmon hajamielisesti 1989 ja alkoi käyttää sitä seuraavana vuonna. Kirja kattaa koko 1990-luvun. Kun kiusallaan Woodring kertoo jälkisanoissaan, että jokaisella sarjalla on hänelle täsmällinen merkitys. Hän selittääkin malliksi yhden, mutta ei siitä järin paljon valistuu.

Vaikka jotkut tarinat jäävätkin mystisiksi tunnelmapaloiksi, se on monissa kuitenkin lopulta aika selkeä ajatus. Usein on kysymys ahneudesta ja kostosta. Vaikka Frank-tarinoissa on hurmaavaa huumoriakin, ne voi luokitella surrealismin ohella kauhujen lajityyppiin. Woodringille maailma taitaa näyttää pahalta paikalta.

Hyvä esimerkki on nimetön nelivärikertomus, jossa Frank vieraillee ”kauhujen paikassa”. Niitä kauhuja hän vain näkee joka paikassa. Kun Frank palaa kotiin, hän kirjoittaa ovensa ulkopuolelle ”uloskäynti”. Koti siis näyttyy ainoana turvapaikkana, joka on ulkona ilkeästä maailmasta.

Onneksi Frankeissa sentään pilkkahtaa toisinaan ystävällinen ele. Woodringin unenomainen maailma on ristiriitoja täynnä. Juuri se tekee siitä niin todellisen tuntuisen. Tavallisesti taru on todellisuutta ihmeellisempää ennen kaikkea siksi, että tarinoissa maailma noudattaa ainakin jonkinmoista järkeä orjallisemmin kuin todellisuus.

© Jim Woodring

MOOREN VUOSI

Otto Siinialo

Gary Spencer Millidge - smoky man (toim.)
Alan Moore:
Portrait of an Extraordinary Gentleman
ABIOTGENESIS PRESS

Alan Moore:
Alan Moore's Writing for Comics
AVATAR PRESS

Alan Moore ja kumppanit:
Across the Universe: DC Stories of Alan Moore
DC

Maailman kenties nimekkäin ja taatusti parrakkain sarjakuvakäsikirjoittaja Alan Moore täyttää tänä vuonna 50 vuotta. Eksentrisen britin on ilmoittanut vetäytyvänsä valtavirtasarjakuvista ja keskittyvänsä taikuuden harjoittamiseen sekä henkilökohtaisempiin sarjakuvaprojekteihin. Mooren merkkipäivä on pillastuttanut sarjakuvakustantajat: kesällä 2003 sarjakuvakauppoihin vyörytetään ennennäkemätön määrä Alan Moore -sarjakuvia, -tribuutteja ja -fanituotteita.

Kesäkuussa Abiogenesis Press -kustantamolta ilmestynyt Alan Moore: Portrait of an Extraordinary Gentleman on kattava kokoelma Moorea sarjakuvien, esseiden ja piirrosten muodossa tervehtiä tribuutteja. Jos uskot Mooren olevan nero, kokoelmasta löytyy monta nuoremman polven

© Mark Buckingham

sarjakuvantekijän kirjoittamaa esseitä, joissa muun muassa Anthony Johnston ja Mark Millar tämän monisanaisesti ja innokkaasti todistavat.

Jos taas uskot Mooren olevan järjiltään, sinua varten kirjasta löytyy Mooren ja Dave Simin pitkälinen kirjeenvaihto, jossa Moore kertoo mananneensa esiin neliulotteisen Asmodeus-demonin. Kirjeenvaihto on ajalta, jolloin Sim oli vielä jossain määrin tolkuissaan ja sisältää myös mielenkiintoista keskustelua Helvetistä-sarjakuvavaroimaan tekovaiheista.

Kirjan parasta antia ovat kirjan koonneen Gary Spencer Millidgen sarjakuvamuotoinen Mooren elämäntekä sekä Stephen Bissetten pitkä ja tunnustuksellinen kuvaus yhteistyöstä Mooren kanssa. Jälkimmäisen kaltaista

materiaalia olisi kaivannut enemmänkin. Herääkin kysymys, miksi Dave Gibbonsilta, David Lloydilta ja Rick Veitchilta on vain kirjassa vain yhden sivun kuvitukset – ja miksi Eddie Campbellilta ei sitäkään? Eikö Mooren merkittävimpien töiden kuvittajilla muka olisi riittänyt sanottavaa päivän-sankarista? Ja mikä oudointa, kirjassa ei ole ainuttakaan uutta tekstiä Moorelta itseltään.

Yhteistyökumppanien lausuntojen sijaan kokoelmassa on runsaasti tekonokkelia sarjakuvapastisseja ja suhteeton määrä tekstejä italialaisilta sarjakuvantekijöiltä ja toimittajilta. Syynä jälkimmäisiin on epäilemättä kirjan toinen kokoaja, nimimerkki "smoky man", joka toimittaa italialaista nettilehteä. Valteettavasti kokoelman

© Kevin O'Neill

italialaisilla kirjoittajilla ei ole kovinkaan mielenkiintoisia näkökulmia, ellei sellaiseksi lasketa Paolo A. Livoratin ylistyslaulua Mooren parhaimmillaan keskinkertaiselle WildC.A.T.S:ille.

Puutteistaan huolimatta Portraitin hinta-laatu-suhte on mainio. 350-sivuinen kirja maksaa alle 15 dollaria ja kaiken lisäksi voitot ohjataan Alzheimer-tutkimukseen.

Lieneekö sitten syynä miehen leipääntymisen suuriin jenkki-kustantamoihin, mutta parhaiten pornosarjakuvistaan tunnettu Avatar-kustantamo on yllättäen aktivoitunut Mooren tuotosten julkaisijana. Keväällä ilmestynyttä Magic Words -kokoelmaa seurasi kesäkuussa Anthony Johnstonin ja Jacen Burrowsin sarjakuvasovitus Mooren tarinasta Another Suburban Romance. Avatar on myös julkaissut uudelleen

aikanaan suomeksikin nimellä Hiljainen kuolema ilmestynneen, Oscar Zaratén piirtämän A Small Killing -sarjakuvan.

Huomionarvoinen on myös Mooren kuuluisa, aiemmin Comics Journalissa julkaistu essee Writing for Comics. Kahdeksankymmenluvun puolivälissä kirjoitettu käsikirjoitusopas on edelleen ajankohtainen. Moore välttää triviaalien teknisten yksityiskohtien kuvailun ja keskittyy opastamaan lukijaa idean kehittämisessä ja tarinan rakentamisessa. Etenkin kohtausten välisiä siirtymiä käsittelevä kappale on olennaista luettavaa sarjakuvan teoriasta kiinnostuneille. Mooren essee on kiehtova ja varmasti hyödyllinen myös muuttakin kuin sarjakuvia kirjoittaville. Valitettavasti vain julkaisun ulkoasu ei vastaa sisältöä: samalla, kun Moore selittää, miten sarjakuvallakin

© Luigi Siniscalchi

voi vodota aikuiseen yleisöön, kuvitukseksi on valittu Jacen Burrowsin avaruusmiehiä, lehmipoikia ja muita lastenfiktio standardia.

Vanha kiistakumppani DC Comics on sekin julkaissut kokoelman Mooren kirjoittamia supersankaritarinoita 80-luvun hämäristä. On hauska huomata, miten Across the Universe: DC Stories of Alan Moore -albumin jokaisesta lyhyestäkin tarinasta löytyy kekseliäs näkökulma, hieno rakenne tai jokin muu taidonnäyte. Oli sitten kyse monitasoisesta Teräsmies-tarinasta For the Man

Who Has Everything tai reaganilaisen ajan kostajahahmon julmasta ja tarkasta dekonstruoinnista Vigilante-tarinassa Father's Day, Moore näyttää kykenevän muuttamaan aiheen kuin aiheen mielenkiintoiseksi. Mooren parhaita töitä nämä eivät missään tapauksessa ole, mutta viihdyttävää ja fiksu pulppia joka tapauksessa. Vanhemmalle supersankarisarjakuvalle tyypillinen tökerö värimaailma ei juuri häitää, kun kuvittamassa ovat muun muassa Rick Veitch, Dave Gibbons ja Pat Mills.

DC on myös julkaissut kuudennen kokoelman Swamp Thing -sarjakuvaa, kooten Mooren viimeisetkin tarinat uusintapainosalbumiksi. DC:n alla toimiva America's Best Comics -nimike jatkaa toimintaansa ainakin niin kauan kuin Mooren käsikirjoituksia riittää. Tom Strong ja Prometheus lähestyvät loppuaan, ja ne kootaan kokonaisuudessaan albumeiksi. Myös toinen The League of Extraordinary Gentlemen -minisarja löytäneen tiensä kokoelma-albumiin.

League sisältää hurjan määrän viittauksia viktorianaisen ajan fiktion. Monkey Brain Booksin julkaisema epävirallinen Hercules and Monsters luettelo ei kaikki. Kaksisatasivuisesta sarjakuvasta on löytynyt 400 sivua erilaisia viitteitä, jotka ovat nähtävästi kaikki menneet sarjakuvaa valkokankaalle siirtävien "The League"-elokuvan tekijöiltä yli hilseen. Jos todennäköisesti kalkkunafilmiä haluaa esä hyviä puolia, niin ainakin sen varjolla Fgmont kääntää Mooren ensimmäisen League-minisarjan suomeksi.

Top Shelf -kustantamo liittyy juhlahumun julkaisemalla Mooren alun perin Tomorrow Stories -antologiaan tarkoitetun Cobweb-tarinan Asks the Big

© Wall Simonson

Questions -kokoomassaan. Alun perin DC hyllytti tarinan, koska se sisälsi anekdootin skientologikultin perustaneesta L. Ron Hubbardista. Sinänsä outoa, sillä samaa anekdootia käytettiin kuitenkin DC:n Big Books -sarjassa. Suurimman Moore-paukkunsa Top Shelf on säästänyt ensi vuodelle, jolloin kustantamo julkaisee Mooren ja Melinda Gebbin eroottisen Lost Girls -sarjakuvan yksissä kansissa.

TwoMorrrows Publishingin julkaisema The Extraordinary Works of Alan Moore kerää yksiin kansin Mooren harvinaisempia teoksia. Heinäkuussa ilmestyvään George Khouryn toimittamaan kirjaan on koottu mm. kehuttu Pictopia sekä julkaisemattomia käsikirjoituksia, mukaan lukien Mooren ainoan Judge Dredd -tarinan.

Eikä tässä vielä kaikki, kuten sanotaan: Avatar on aikeissa julkaista Mooren ja Bryan Talbotin "kadonneita" kauhusarjoja Yggoth Cultures -sarjassa. Huhumyly kertoo The Bojefries Saga -sarjakuvan olevan taas pian saatavilla. Optimisemmat puolestaan jo odottelevat klassisen Miraclemenin uudelleenjulkaisua. Eikä Moore aio suinkaan kaikkea sarjakuvaa hylätä: hän on kirjoittamassa mittavaa

sarjakuvadokumenttia talkuudesta kautta historian.

Kun Moore edellisen kerran vetäytyi valtavirtasarjakuvista 80-luvun loppupuolella, hänen vanhoja töitään julkaistiin uudelleen siinä määrin, että miehen sapattia ei edes huomannut. Kun katsoo yllä olevaa luetteloa, näyttää siltä, että vuosi 1988 on täällä taas.

KAUNISTA VIIVAA MUTTA EPÄSELVÄÄ KERRONTAA

Harri Römpötti

Yves Chaland:
Chaland Anthology 2
HUMANOIDIS PUBLISHING

Ranskalainen Yves Chaland edusti Hergén perillisiä, ranskalaisbelgialaista selkeän viivan koulukuntaa. Hänen tuotantonsa jäi suppeaksi, kun hän kuoli autokolarissa vuonna 1990 vain 33 vuotiaana. Chalandin sarjakuvat on nyt julkaistu englanniksi kahdessa kovakantisessa albumissa.

Jälkimmäisessä on kaksi viimeistä Freddy Lombard -albumia yhdessä. Chaland jopa sijoitti seikkailunsa Tintin

menneeseen maailmaan. Ensimmäisessä seikkaillaan Budapestissa kansannousun aikaan vuonna 1956 ja toisessa lennetään uudella jättiläisatomisuihkumatkustajalentokoneella Australiaan ehkä 1940-luvun lopulla.

Tintin perinnöstä kieli Freddyyn hiestöyhtökin. Näissä tarinoissa Chaland oli kehittynyt piirtäjänä vallan mainioksi. Jutut ovat viihdyttävä keitos huumoria ja seikkailua, mielikuvitusta ja ajankuvaa. Mutta kertojana Chaland ei ollut täydellinen. Tarinoissa on kummallisen epäselviä hyppäyksiä.

Yksi selitys paljastuu albumin lisukeista, jotka muistuttavat dvd-levyjen Vastaavia. Mukana on muun muassa piirroksia ja muutamia Chalandin lausuntoja. Yhdessä hän paljastuu melkoisen korskeaksi taitelijaksi: "Uskon, että lukijoita pitää kohdella kehnosti, jotta he eivät koskaan unohda, että taitelija määrää. Haluan tosiaan lukijan huomion. Jos hän hyppää yhdenkin yksityiskohdan yli, häneltä saattaa mennä ohi hurja verilyöly."

Suunnilleen noin Chaland selitti ylpeästi eräässä kirjessään. Tarkkavaisuuskään ei vain aina auta. Joskus Chaland on se, joka vaikuttaa laiskalta sommitteluissaan.

© Yves Chaland

GRÖNLANNIN VEIJARI VAUHDISSA

Helkki Jokinen

Nuka K. Godtfredsen:
Andala misigisarpassuulu (Andalas störeste bedrifter)
ATUAKKIORFIK 2002

Grönlantilainen Andala on mainio veikko; kaikkien tuntema neuvokas pyytjä, joka ei jää neuvottomaksi missään tilanteessa. Hylje ei pääse häneltä hevin karkuun, linnunmunia haetaan veneeseen viedyllä nosturilla ja juhliminenkin sujuu.

Grönlantilaissiirtäjä Nuka K. Godtfredsenin albumi Andala misigisarpassuulu on maan ensimmäinen sarjakuva-albumi. Tarina noudattaa veijarikertomusten ikivanhaa perinnettä yhdistäen sen oivalla tavalla nykygrönlantilaiseen elämäntapaan. Tämä elämäntapa on erikoinen sekoitus vaahoja tapoja ja perinteitä sekä nykyaikaisen elämän ilmiöitä.

Albumista löytää sen saman tunnelman, jonka grönlantilaiskaupungin katuja kuljeskellessaan näkee, kerrostalojen parvekkeilla roikkuu itse

pyydettyjä hylkeennahkoja ja istuu tietokonepelejä pelaavia lapsia.

Andala on erityisen innostunut uudesta tekniikasta, hän kehittää pyyntivälineitä nykyaikaisemmiksi ja pääsee myös kokeilemaan japanilaisturistien lahjoittamaa digitaalista heittovapaa. Useimmiten kokeilut epäonnistuvat, mutta se ei miestä lannista.

Albumin sarjat on koottu Sermit-siag-sanomalehdessä ilmestyneistä lyhyistä jaksoista. Sen on julkaissut Atuakkiorfik, Grönlannin itsehallinnon kokonaan omistama 50 vuotta toiminut kirjankustantamo. Noin 25 teosta vuodessa julkaiseva Atuakkiorfik on yleiskustantaja, jonka listoille mahtuu kaunokirjallisuutta, sarjakuvia, nuortenkirjoja ja tietokirjallisuutta pääosin inuiitiksi mutta myös tanskaksi ja Grönlantia käsittelevää kirjallisuutta englanniksi.

Moni kirjoista julkaistaan sekä inuiitiksi että tanskaksi. Reilun 50 000 asukkaan maassa myyntiluvut eivät ole huikkeitä, inuiitinkielisten kirjojen painokset ovat noin 800, tanskankielisten 1 500–2 000. Tanskalaisia kirjoja myydään jonkun verran myös Tanskaan. Nuka Godtfredsenin sarjakuva on kustantamon menestyneimpiä teoksia,

© Nuka K. Godtfredsen

se on myynyt inuiitiksi 1 300 kappaletta ja tanskaksi 800.

Piirtäjä Nuka Godtfredsen on syntynyt 1970 ja on opiskellut graafikoksi Tanskassa ja Grönlantissa. Hän luonnehti itseään sarjakuvan ihailijaksi, mutta sillä eläminen on Grönlannissa todella vaikeaa.

Hän piirtää kuvansa lyijykynällä realistiseen tyyliin, kuvissa ei vilku rastereita eikä paksuja viivoja. Tuloksena on hienoinen tasapaksuus, vaikka piirtäminen on taidokasta kuvan toistuvat liian samankaltaisina. Jutut ovat sinänsä hauskoja, veijaritarinan kaava on tuttu kaikkialla.

© Nuka K. Godtfredsen

